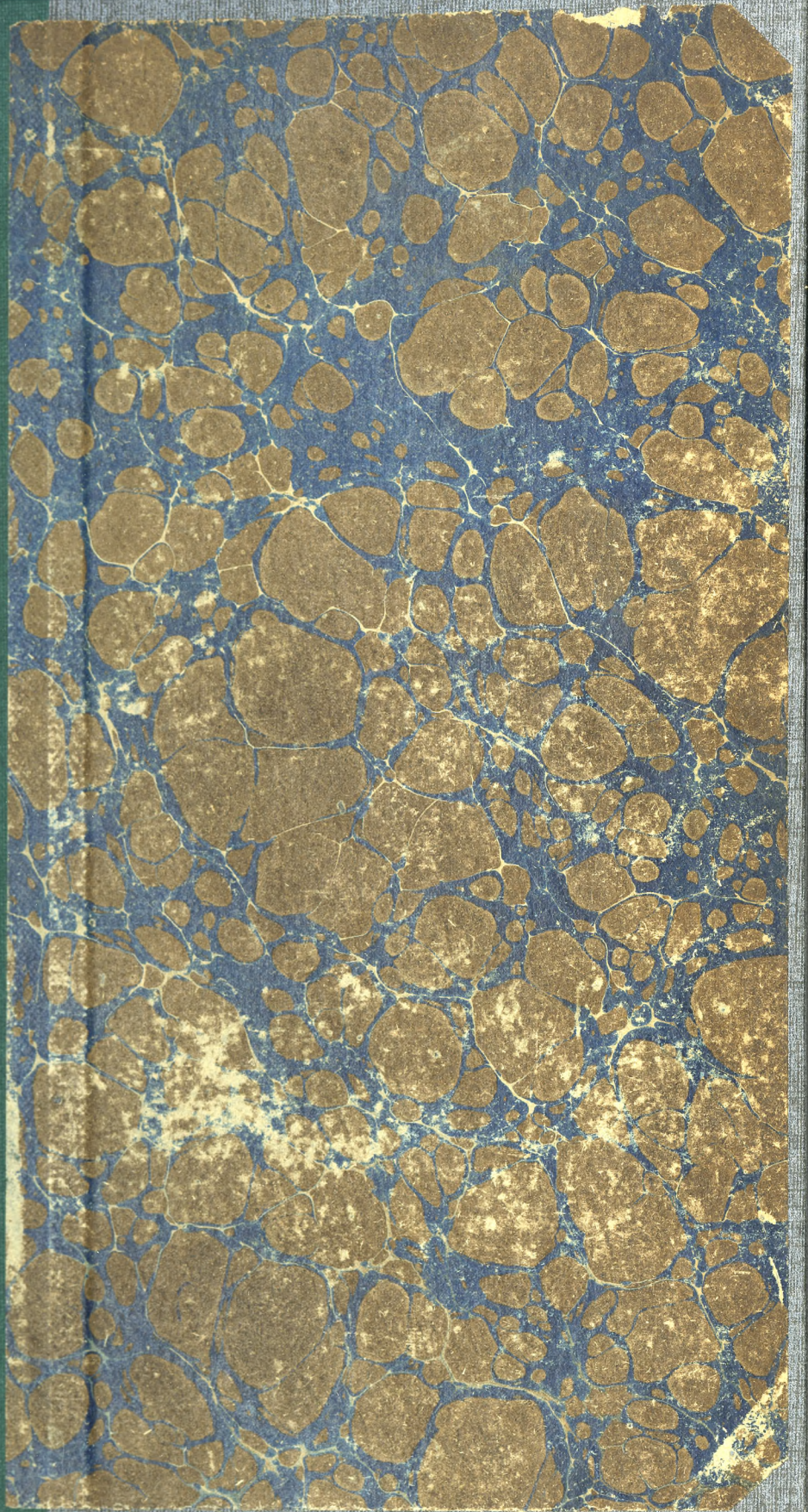

Politikai
röpiratok.

145.

145
1284

A VASÁRNAPÜGY

KÜLFÖLDÖN ÉS HAZÁNKBAN

JELENTÉS ÉS JAVASLAT

A TISZÁNTÚLI REFORMÁLT EGYHÁZKERÜLETHEZ.

9.

DEBRECZEN,
NYOMATOTT A VÁROS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
1881. JI.

A főtiszteletű tiszántúli egyházkerületi közgyűlés 1880. áprilisi 49. számú jegyzőkönyvi végzésében kinevezett küldöttség megbízott, hogy a vasárnap kérdését a külföldi e czélu társulatok megfigyelése által tanulmányozván, czélszerű eszközöket és módozatokat keressen, melyek által a vasárnap és ünnepnapok megünneplése teljesen biztosittassék és ellenőriztessék; és adjon tájékoztatást, mit kelljen tenni az egyházkerületnek, hogy a vasárnap vallásos értelemben megszentelése előmozdittassék. A küldöttség ezen jelentésben kívánt eleget tenni az elébe tűzött feladatnak, I-ső szakaszban vázolván a külföldön megfigyelt vasárnapi mozgalmakat; II-dikban a kérdést megvilágosító elveket mutatja fel; a III-dikban eszközöket és módozatokat ajánl a munkakör irányzására s a cél lehető elérésére.

I.

A vasárnap megünneplésének és megtartásának felette fontos kérdése, az európai szárazföldön épen 20 évvel ezelőtt öleltetett fel a társulati külön tevékenység körébe, Genfben indítványoztatván vasárnapügyi bizottságok és egyletek alakítása. A helyi bizottságok 1866-ban tömörültek egygyé „A vasárnap megszentelését előmozdító Helvét Társaság“ ezimen. A Helvét Társaság kezdeményére Európa külön országaiban alakult vasárnapügyi bizottságok Nemzetközi Szövetséget alakítottak, mely első nagy gyűlését 1876. szeptember 18-án tartotta meg; a második nagy gyűlést pedig Bernben 1879. szeptemberben, s ettől kezdve a művelt nemzetek kebelében széles körben felkeltetett az érdek és figyelem a nagy társadalmi kérdés iránt, a mit igazol azon tény, hogy a berni congressuson 400 képviselő, több mint 50 egylet vagy társulat küldöttei tanácskoztak; Európa két fejdelme: a német császár és a badeni nagy-herczeg külön képviseltetvén magukat.

A nemzetközi szövetség 2000 frank pályadíjat tűzött ki oly munkára, mely elősorolja a vasárnapi nyugalomtól megfosztás kellemetlen következményeit, 15 pályamű érkezett 3 nyelven.

A berni congressus elhatározta:

a) Készítettessék statisztikai és orvosi szempontból egy összehasonlító táblázat néhány oly nagyobb városról, melyekben a vasárnap közönségesen megtartatik s ugyanannyi más városról, a melyekben a vasárnap rendes megülése mellőztetik.

b) Kifejezte következő óhajlásait: 1) a gyorsáru raktárak csak vasárnap reggel 9 óráig legyenek nyitva, hogy a mulhatlan szükségletnek elég tétessék, de házhoz az nap a küldemények ne szállitassanak; 2) az építkezések és eféle javítások vasárnap szüneteljenek, kivéve a legsürgősebb esetekben; 3) a vasuti társaságok engedjenek minden tisztviselőiknek és szolgálóknak, sorszerinti beosztás folytán, 3 vasárnap közül egyet-egyet, ha lehet többet, hogy a szolgálattevők is élvezhessék a vasárnap jótéteményét; hasonló kedvezmény nyeressek egyéb közszolgálatban levőknek, kivált a posta és táviratisteknek.

c) Az állam szolgáltasson minden csapat-összpontosításkor alkalmat a vasárnapi istenisztelet megtartására, vagy legalább ne fogja el a katonákat saját cultusok látogatásától, a katonai szemlék, gyakorlatok és menetek vasárnapokon függesztessenek fel; a besorozás és elbocsátásnapja ne tétessék vasárnapra.

d) Az iparüzők tartsák kötelességöknek, a lehető legnagyobb vasárnapi munkaszünet engedését alattas munkásaik részére; fizetésnapul, a gyárakban kiválólag, több rendbeli fontos okból a péntek este ajánltatik.

A svájcei számos vasárnapi társulatok és bizottságok tevékenységének és sikerének fokát mutatja azon tény, hogy a vasárnapi irodalomra vonatkozó iratok, olvasmányok és munkák elárusításából 1870-ben 10 frank, 1878-ban 3545 frank jött be. A genfi bizottság kiadványaiból Lombard Sándor röpirata: „A vasárnap és a társadalom“ 6 kiadást ért, Roehrich L. lelkész irata: „A vasárnap, felhívás mindenkihez“ a legkeresettebbek között foglal helyet, a legutolsó kiadása 10,000 példányban nyomtatott s már fogyó félben van. Choisy lelkész irata: „Mitevők legyünk vasárnapjainkon“ új kiadást ért, németre fordítá Quistorp porosz lelkész, 6-dik kiadása forog kézen, mindenik kiadás 5000 példányban nyomtatott. A hetedik napi nyugalom ellenségeinek meggyőzésére leghatályosabb röpirat a baseli orvos Haegleré „A vasárnap társadalmi és egészségügyi szempontból“, lefordítá németre Henriod lelkész.

Több rendbeli nyilvános gyűlések tartattak, melyeken tanult, előkelő és lelkes férfiak, többnyire lelkészek, tanárok a vasárnap megüléséről és annak áldásáról kisebb-nagyobb terjedelmű szózatokat, beszédeket intéztek a jelenlevőkhöz. Így eszmeesere, gondolat kelteték messzehatólag.

Forgalomba hozattak új levélborítékok, a pecsét helyén koszoruban írva áll: „kérjük lehetőleg kevesbiteni vasárnapokon a posta és más közszolgálatban levők munkáját, hogy felebarátunk is nyugalmat élvezzen e napon.“ Rövid idő alatt 80,000 boríték kelt el, német és olasz szöveggel is kerestetik. Minden boríték megannyi terjesztője az eszmének, feltünteti a vasárnap barátait; ennek használatánál azonban vigyázni kell, hogy a levél oly időben tétessék postára, miszerint a kihordás ne essék vasárnapra, különben az ellenmondás megrontja a hatást.

A központi helvét bizottság „Vasárnapi értesítő“ (Bulletin Dominical) ezimen lapot ad ki, évenként legalább 4 számot jelentet meg; mily szükségget pótol, mutatja, hogy jelenleg az 9000 példányban nyomatik, előfizetési

ára egy évre 1 frank; megjelenik 1 vagy másfél iven; némely egyházlapok mellékletül nyujtják olvasóiknak. E közlöny nagyon befoly a közönség tájékozására. Külföldiek is járatják, egy turini bankár előfizetésben 50 frankot küldött érte.

Felszólalt a bizottság illetékes helyeken az ellen is, hogy lövés, torna, dalár, zene és más köznemzeti ünnepek, melyek járdalattal, zajjal, tömegesülésekkel vannak kapcsolatban, legalább vasárnap délelőttre ne tétessenek. Arra is kiterül figyelme, hogy vasárnapokon szokásos kirándulások alkalmára a vasúti térítijegyek szombaton adassanak és 3 napra legyenek érvényesek, ezáltal a vasárnapi utazást mellőzni akarók nem kényszerülnek vasárnap menni vagy visszatérni, csakugyan buzgó utánjárás folytán több vasúti vonalon kinyerték e kedvezményt.

A franciaországi róm. katolikusok is mozognak s czerével rendelik meg a vasárnapi társulat eddigi kiadványait, melyek egyetemes keresztyén alapon tartvák, habár protestáns kutfőből eredtek is.

A 3 nagy társulat (nemzetközi, helvét és genfi) évi kiadása 17,920 frankra emelkedett. Az adakozók közt 3 magyar is fel van jegyezve.

A sokszoros sürgetésre Helvézia központi postaigazgatósága a vidékeni kerületek szabadságára bizta a körülmények szerint, miket azok ítéltettek meg, vasárnap csak egyszer és pedig csak reggel szedetni be és osztatni szét a leveleket. A genfi postahatóságnál eddig vasárnap négyszer gyűjtettek be a levelek, félév óta két kiszedés megszűnt, s a levélhordókon azon könnyítés eszközöltetett a személyfelváltás alkalmazása által, hogy minden levélhordó két vasárnap közül egyet szabadon élvezhet. Lausanneban, Sz.-Gallban vasárnap csak egyszer hordatnak ki a levelek.

A hollandi vasárnapügyi bizottság igen tevékeny, 1878-ban kérelmezte a királyi felségtől, felterjesztvény útján, hogy a vallásos szükséglet kielégíthetése s az utazás alkalmával való közbiztonság érdekében, terjeszse ki figyelmét a vasúti szolgálatbeliekre s a „fehér rabszolgaságot“ szüntesse be, a mint történt az a feketék rabszolgaságával. A vasárnap rendezett kéjvonatmenetek ellen is fölemelte a bizottság szavát, a vagyonosak más napokon is megtehetvén az ily kirándulásokat. Csakugyan a vasárnapi kéjvonatok hirdetésében szünet állt be.

Dániában is alakult vasárnap megszentelő társaság, s a koppenhágai lelkész-társaság folyamodott, hogy a gyár-törvény alkotásakor a munkásoknak és inasoknak a nyugalomnak biztosítottassák.

Németországban minden kerületi és tartományi zsinat foglalkozik a kérdéssel; a vasárnapügyről, a visszaélésekről, a megszenteltelés elleni ellensúlyozásáról tömött adatokat gyűjtetett és terjesztett a közönség elé. Számos helyi bizottságok alakulnak, melyek néhol központi tartományi bizottság köré egyesültek; különösen a hamburgi bizottság fejt ki nagy tevékenységet, népes értekezletek tartása által fokozza az érzéket. Greifswaldban és Giessenben hasonló közértekezletek tartattak. A berlini bizottság mindkét nemű munkások sorsát szívére vette, a fővárosban 54,628 nő

és fiszolgaszemélyzet javára 43,597 gazda és urhoz juttatott szózatot, felhívást; a bérkocsik, omnibuszok körül szolgálatot tevőkre is figyel.

A német belmissiói egyletek is sikerrel fáradoznak s egyik működési terület fogták fel a vasárnap tiszteletben tartásának előmozdítását, mintaszerű a brémai „vasárnap megtartó egyesület“, melynek 5000 tagja van felekezeti különbség nélkül.

Schleswigben a jorli presbyterium következő nyilatkozatot bocsátotta ki: Hogy a vasárnap keresztyén nyugalmi nap minőségében minél inkább megtartassék és megszenteltessék, jó példával akar előmenni, e végre felhi:

1) szorgalmasan látogatni a templomi isteni tiszteletet s kötelezni a család tagjait hasonlóképen tenni;

2) szorosán tartózkodni vásár- és ünnepnapokon a hétköznapi mindenféle munkától, kivéve a valóban sürgőseket; engedni az Istentől parancsolt nyugalmat a gyermekeknek, szolgálóknak, alárendelteknek, és senkit sem kényszeríteni sem kötelezni a vasárnapi munkára;

3) egyszerűsíteni és korlátozni a családok kebelében, habár csak a szolgálókra való tekintetből is, szombaton és vasárnap a vendégségi összejöveteleket. A lakosság (1360 lélek) nagy része s a családapák nagy száma csatlakozott a nyilatkozathoz.

Quistorp, ducherowi lelkész (Pomeránia) „a munkások és a vasárnap barátjai német társaságá“-nak titkára havi értesítőt szerkeszt (Deutscher Sontags und Arbeiterfreund) a vasárnap kérdésének szellőztetése s az ügy terjesztése céljából.

Az ausztriai helvét hitvallású egyház bécsi legfőbb tanácsa, terjedelmes köriratot intézett 1880. május 12-én az egyetemes zsinat határozata folytán az egyes egyházakhoz, figyelmeztetvén a híveket a vasárnap megtartásának szent kötelességére, az áldásokra, mik abból folynak s a bajokra, mik a megszenteltetés következményei.

Az egyetemes presbyteri szövetség philadelphiai nagygyűlése, a keresztyén gyülekezetekhez bocsátott testvéri szózatában, a legmelegebben int a vasárnap megszentelésére, mivel a 7-dik nap megünneplése a többi napok megszentelésére is befolyással van; a vasárnap vallási jellegének elvetése lerombolja a fáradt munkások javára szolgáló áldásokat. E felhívásnak az amerikaiak azonnal gyakorlati jelentőséget is adtak azáltal, hogy minden egyház utasított külön helyi vasárnapi bizottságot alkotni egy központival kapcsolatban, minden egyháznak, minden rétegben kötelessége lévén a vasárnaptörés ellen hatni és munkálni.

A porosz egyetemes zsinat, a francia, ausztriai, belga és váldens egyházak gyűlései tanácskozásai napirendjére vették a vasárnap kérdését. Örömmel vették tudomásul a nemzetközi szövetség központi bizottságában, hogy a magyar ref. egyház tiszántúli egyházkerülete és a konvent szinte kezdeményezőül lépett fel e téren.

Az angol és skót nemzetnél állami intézménynyé lett a vasárnap, a nép jellemébe ment át; az országgyűlési törvények folytonosan támogatják

és védik e nap nyugalmi, munkaszüneti jellegét. Minden kereskedés, közmunka, kivéve a törvény által engedélyezettteket, tiltva van e napon. Minden közmulatságok, játszószínek, melyeknél közvetve vagy egyenesen díj vétetik, törvényileg tilalmazvák kemény pénzbírság terhe alatt. A törvényhozás termei, valamint mindennemű igazságszolgáltatási táblák, bíróságok ülései zárva vannak vasárnapokon, polgári ügyben megidézés, kereskedelmi ügyben végrehajtás nem eszközölhetők. Színházak, zene- és énekestélyeket adó kávéházak, művészi és tudományos kiállítások szinte zárva vannak vasárnapokon. A bérkocsik közlekedése $\frac{3}{4}$ részszel csökkentetik. Az induló vasutvonatok száma 36,000-ról 8000-re száll alá. Londonban, 3 millió lakosra nézve hat ki bár, sem levél kiosztás, sem levélgyűjtés vasárnap nem eszközöltetik, csak a főpostán oda vagy érte küldés esetében. A szeszes italokat mérő helyeken a vasárnapra eső 24 órából csak 7 óra engedélyezett a nyitvatartásra. Skótiában 1853. óta a közvélemény nyomására a szeszes italok áruló helyei, egész vasárnap zárva. A gáztársulatok műhelyeiben vasárnap 12 óra hosszú tartó szünet lett közönséggé, némelyik egész nap nyugtot engedhet a munkásoknak. Nagy-Britanniában 8 nagy társaság működik a vasárnap igaz megtartása érdekében, ötnek Londonban van központja, egynek Manchesterben, egynek Edinburgban, egynek Glasgowban, a manchesteri társaságnak főczélja a szeszes italok árulásának teljes beszüntetése vasárnapokon.

II.

Fenebbieken vázoltuk a vasárnap ügyében külföldön történeteket. Most az a kérdés: mit cselekedjünk mi és egyházkerületünk, hogy a vasárnap megünneplése biztosíttassék és ellenőriztessék? Mielőtt azonban e kérdésre felelnénk, szükségesnek tartjuk tájékozás és a kérdés tisztázása végett, a vasárnap lényegére és megülése módjára nézve néhány elvet felállítani.

1) A vasárnapok és más ünnepnapok kérdése egymástól elválasztandó, mert úgy evangyéliomi alapon, mint köztársadalmi téren, sikernyerhetőleg csak a vasárnap megülése vivható ki, mivel azon nap, mint nyugalom és szünetnap egyetemes keresztyéni jellegű, emberiségi érdekű, ennek védelmében a legfelvilágosultabb szabadon gondolkodók és nemes törekvésű sociálisták is sorompóba lépnek, itt tehát osztatlan erővel küzdhetni; a vasárnapi szünetet komoly akarattal bármely állami törvényhozás tiszteletben tartathatja, közegészségi szempontból a tudomány is védelmezheti. Ellenben a többi ünnepnapok kérdése, p. o. a nagy ünnepek 2-ik napjai, hétköznapokon eső ünnepnapok, a Mária-ünnepek, szentek napjai stb. nem egyetemes jellegűek, dogmatikus jelentőségűek, legtöbbjük nem alapul az evangyéliomon és apostolkori keresztyén egyházi szokásokon. E téren tehát megosztott erővel, felekezeti várakból lehető a küzdelem s keresztyülvitele ezeknek lelkiismeretébe ütközhetik. Mai nap köztársadalmi, egészségügyi, emberiségi, sőt nemzetgazdasági szempontból, csak a hat munkanap után következő egynek, azaz vasárnapi szünetnek kérhető, sürgethető s vivható

ki a törvényes támogatás bármely keresztyén országban. A felekezetek egyházi körben tartásuk meg saját különleges ünnepeiket, egyik a nagypénteket, másik a mindszentnapot, de törvénynyel és szigorral csak a vasárnap sürgethető. Ha a vasárnapügyi társulatok kivivhatják Európaszerte a vasárnap megtarthatásának szent jogát és kötelességét, meg lehetünk elégedve.

2) Tisztában kell lennünk a felől, miben álljon a vasárnap megtartása? Ez két lényeges alkatrészből áll: a) a nyugalom és b) vallási megszentelés. Hogy a vasárnap a köznapi munkától való szünettel tartassék meg, ez az egyik rész, ez összefügg az egyén szabadságával, egészségével, örömeivel; — tehát a kötelezett munkák, a mellözhetlenül sürgős eseteket kivéve, minden közfoglalkozás helyein korlátoztassanak és lehetőleg mellőztessenek. A gyárak, mesterműhelyek, közmunkatérek, bányák, hivatalok stb. tegyék lehetővé tagjaiknak a 7-dik nap felfüggesztését részben vagy egészben, a rendszeres munka-köteleztetéstől, hogy az illető élvezvén egy napot hét közül pihenésre, egészsége építésére, ereje szerzésére, családjával lehetésre: érezze, hogy ő is ember és nem gép. A vasárnapi nyugalom és munkaszünet eszközölheti ezer és ezer munkásra, földművesre a családjával együtt lehetést, az együttlét ápolja a szeretetet, fejleszti a családi erényeket és a gyermekek jellemét. Ellenben hová törpül és enyészik a szülék hatása a gyermekekre, a természeti összetartozás érzése, szivnemesítés oly családnál, melynek feje heteken, hónapokon át egyetlen teljes napot nem tölthet szerettei körében? A családiasság pusztulásával pusztulásnak indulnak a társadalom éltető gyökerei a családok. Ez a lehető legnagyobb veszély szülője a hazának, nemzetnek, államnak egyaránt. Ez által adva van a szabadság: érvényesíthetni a másik alkatrészt a megszentelést, azaz vallásilag megülnést; így lesz a vallásjog biztosítva, a templomba járás lehetővé téve, Istenhez emelkedés joga megadva. Ha az országgyűlési tag, katona, postahivatalnok, bányász- és gyári-munkás vasárnapokon is le van kötve, ideje elvéve, — buzgósága felgyuladása esetében sem tehetne eleget vallásos szükségleteinek. Az államtól nem kényszeríthetjük senki, hogy vallásilag ünnepelje meg a vasárnapot, de megteheti azt, ha törvényileg biztosítva lesz neki a szünet és nyugalom joga. Ez elég, a vallásos nevelés, erkölcsi hatás, lelki óhaj és buzgalom, az alkalom megeléte fognak kit-kit ösztönözni a megünneplésre, megszentelésre, s ha nem teszi, önmön lelkiismeretével kell számolnia, nem mentheti magát, hogy rajta kívül levő ok, akadály gátolta meg. A kötelességérzet és tudat erősödni fog a felelősséggel, már maga ez is nyereség. A vallásosság kifejlődése karöltve jár a vallásosság gyakorlására való lehetőséggel.

3) Nekünk egyházi társulatoknak minden működésünkben nemesak a szünet adásra, — mint az állam és társadalom — hanem a megünneplésre kell utat nyitni s előlmenni. A vasárnap megünneplése már az egyházi körbe vág, ez a mi feladatunk, ennél fogva távol kell tartani egyházi és iskolai ügyben minden olyan lépést, mely a megszentelést feltartóztatná, a templomtól s az istenige hatályától magunkat és körünket elvonná. Vigyázzunk, hogy „a cél szentesíti az eszközöket“ e ruganyos tétellel magunk ne rontsuk meg a vasárnap megszentelését.

Ez elvből folyólag következő ujitások és kötelességek hozandók életbe: u. m. egyházmegyei, kerületi, konventi, tanári, iskolaügyi gyűlések és ezekkel kapcsolatos bizottsági gyűlések vasárnapokon ne tartassanak, nehogy a lelkészek, gyűléstagok, hallgatók elvonassanak a vasárnapi csendtől, templomtól s csak egy tag is megfosztassék a vallásgyakorlás jogától; sőt gyűlés helyett menjenek a tagok egyenkint vagy testületileg templomba, ily módon példa is adatik. A nagy gyűlések tartása által — épen mivel ezek ünnepélyesebbek, a magasabb képzettségűeket foglalkoztatják, kikre sok szem néz s a közfigyelem rájuk fordul s példaadást tőlük vár — tehát épen ezek gyűlései által elesik a vasárnap megszentelése, kivált mikor nem épületes, botránnyos perek tárgyalatnak; a közönség gyűlés és gyűlés közt nem tesz különbséget, a lelkész és világi tagok meennek a maguk gyűlésébe, templomba nem is mehetnek, — a részvény- és más polgári társulatok elnökei és tagjai is azon réven szinte mennek saját gyűléseikbe, hol marad a templom? a megszentelés? hol a nap vallásos jellege? Egyelőre kivételt képezhetnének a közérkölcsiséget előmozdító és emberbaráti műveket, emberszereteti erényeket ápoló egyetek, melyek templomi órák után ülészhethnének. De a polgári természetű gyűléskezések megszüntetésére minden célhoz vezető lépések tétessenek meg.

b) Arra is vigyázni kell, hogy a távoli tagokat igénybe vevő gyűlések megnyitása oly napra ne essék, hogy az utazás szükségszerűleg vasárnap legyen, út alatt vasúton stb. nem szenteltetik a vasárnap s az utazás igénybevétele által másoktól követeljük, hogy minket célhoz segítsenek, saját vasárnapjuk elvesztésével, nagyrészen megtörésével. A külföldi egyházi nagygyűlések esőtörtöki napon szoktak megnyitattni. Egész bevett szokássá lett ez már.

c) Közvizsgák, érettségi vizsgálatok, szigorlatok, confirmációk (legatio megerősítések) templom időre és vasárnapra ne tétessenek; — köznapi teendők ezek, a buzgó lelket elvonják a templomtól, a vallásos elmélkedéstől. Ha felekezeti iskola folytatja vasárnapokon a köznapi teendőket, ugyan hogy követeljük az ellenkezőt nem felekezeti hatóságoktól? stb. A vasárnap ünnep, tehát nyugalom nap, csend nap, öröm nap és Istenhez közeledés napja, tisztább lég szivhatásának napja; épen ezért templomtól elvonni sem gyermeket, sem tanulót épen nekünk nem szabad, nem illik.

III.

Micsoda út, mód követendő, hogy a vasárnap megünneplése biztosíttassék? — e kérdésre javaslatunk ez:

1) Minden egyházkerületben vasárnapügyi bizottság választassék 5—7 tagból 2—3 évre, annak feladata: figyelemmel kísérni a vasárnapügyi mozgalmakat külföldön és hazánkban s azokról időnkint jelentést tenni a kerülethez; továbbá feladata legyen: a közgyűlés tanácskozása elé indítványt terjeszteni valahányszor idejét látja, hogy az egyházkerület erkölcsi tekintélyével lépjen fel szózat, körlevél, folyamodás, felterjesztés alakjában

hatni ki- és felfelé. Végre kezdeményezze az egyházmegyei s gyülekezeti vasárnapi bizottságokkal karöltve a vasárnapügy fontosságát, hasznosságát fejtegető, ismertető olvasmányok, iratok kiadását és terjesztését irodalmi úton. A kerület azonnal kezdje meg példaadólág a kerületi bizottság ki-nevezését.

2) Az egyházmegyei gyűlések is alakítsanak vasárnapügyi bizottságot saját kebelökben azon czélból, hogy az szemmel kísérje a vasárnap ügyét az egyházmegye területén, tanulmányozza a teendőket, gyűjtse az adatokat a felől, mik akadályai a vasárnap megtartásának, miképen lehetne segitni, hatni a visszaélések megszüntetésére; a szebb jelenségeket bátorításul mutassa fel, mindezeokról az egyházmegyei gyűléshez koronkint jelentést tegyen.

3) Minden presbyteriumban, kivált a népesebb helyeken, helyi bizottság alakittassék a vasárnap érdeke megóvására, felhívások, intések, figyelmeztetésekkel hatni a gyülekezet tagjaira. Hivja fel az egyház-tanács hathatósan a népiskolatanítókat, hogy ezek ragadjanak meg minden kedvező alkalmat, kivált a vallástanítás közben, ébren tartani tanítványaikban a vasárnap jelentőségének és megszentelésének mivóltát és köteleességét.

4) Kivánatos, hogy önálló vasárnap megszentelő társulato k alakittassanak központi és fiók egyletekkel, melynek tagjaiul szerény évi díj — 40 vagy 50 kr — fizetéssel az önként jelentkezők vétessenek fel. A jövedelem fordittassék vasárnapi irodalmi művek létesítésére. Az ily társulatokat aztán hathatósan támogassák az egyházi bizottságok s ezeket viszont amazok. A társadalomra társadalmi úton lehet hatni.

5) Az egyházkerület által hivassanak fel az egyházak arra is, hogy a nagy ünnepek második napjainak délutánjai is komolyabban tartassanak meg; valamint arra is, hogy az illető polgári hatóságnál tegyenek szükség-esetén orvosló lépéseket a vasárnap megtartását elrendelő 1868: LIII. t. cz. 19-dik szakasza értelmében s a visszaéléseket az 1879: XL-dik t. cz. 52. §-ban rendelt büntetés illető törvényes úton való foganatosítása által igye-kezzenek kevesbiteni, — az e tekintetben örökös tiszte első sorban az egyházi hatóságokat illetvén.

Végül előszámláljuk átalánosságban azon tárgyakat, munkakört és czélt, mikre kell a figyelmet és gondoskodást kiterjeszteni akár bizottságnak, akár társulatnak, mely a vasárnap szent ügyét akarja előmozdítani.

Minden egyén, minden keresztyén részére biztosittassék a vasárnap szent joga, ennélfogva azon kényszerhelyzetben lévők sorsa iránt, kiknek nem maguktól függ a vasárnapi nyugalom élvezése, kiváló érdeklődést kell kifejtteni s jobblétöket tetteges lépések által munkálni; azok, a kiknek javára résztvevő közbelépés tétetik, nem csak hálára érzendik magokat kötelezve, hanem tőlök telhetőleg érdektársakká válnak, így a munkamező szélesebb körben támogatókra talál. A vasárnapi nyugalomtól megfosztottak közé sorozhatók a postai, vasuti, távirdai, néhol a nyomdai személyzet,

gyári és vállalati munkások, katonák, kereskedők, hivatalnokok nagy része és a cselédek roppant száma.

Továbbá tanulmányozás alá veendő, hogy nálunk a kocsmák, kávéházak, játék- és mulató-helyek, kaszinók, színházak, mulatságok, bálók mennyiben gyakorolnak korlátlan voltukban káros és rontó befolyást, a vasárnapi nyugalom megzavarására és a nap szentségtelenítésére, minő saját személyzetök körében, mind a nagy közönség irányában; mikor nyitassanak meg, meddig legyenek nyitva, mily mérvben korlátozandók a társadalmilag miként lehetne legalább gyéritésekre hatni? Ide tartozik a vásárok eltételezése vasárnapokról.

Végre gondolkodás tárgyává kell tenni, hogy mikép vonassék el a nép a vasárnapi zajos, sokszor testet, lelket és egészséget kockáztató hiu és vétkes alkalmaktól s azok helyett szebb és hasznosabb élvezetekbe mikép részesíttessék; e végre csendesebb természetű összejöveteleket, ártatlan élvezeti köröket kellene nyitni építő felolvasások, szabad előadások, buzgalmi gyakorlatok tartása és szervezése által; teremtsék ily féle alkalom, a kik ily emberies s keresztyéni körökbe ellátogatnak — habár egyelőre kevesen fognak is találtatni azok — szebb légkörben, óva leendenek a rontó hatásoktól.

Kelt Debreczenben a küldöttség 1881. május 1-én tartott tanácskozásából.

Pápai Imre m. k.,

Joó István m. k.,

Balogh Ferencz m. k.,

Lukács Ödön m. k.,

Ujfalussy József m. k.,

Dávidházy János m. k.

KIVONAT

a tiszántúli ref. egyházkerület 1881. május 2. s több napjain Debreczenben tartott gyűlése jegyzőkönyvéből.

42. szám.

Ezen küldöttségi munkálat — a vasárnap megünneplése tárgyában — a legnagyobb elismeréssel fogadtatik; s a jegyzőkönyv mellékleteül önállólag kinyomatni, s az egyházmegyéknek és egyes egyházközségeknek gondos figyelembevétel végett megküldetni határozottat.

Kiadta

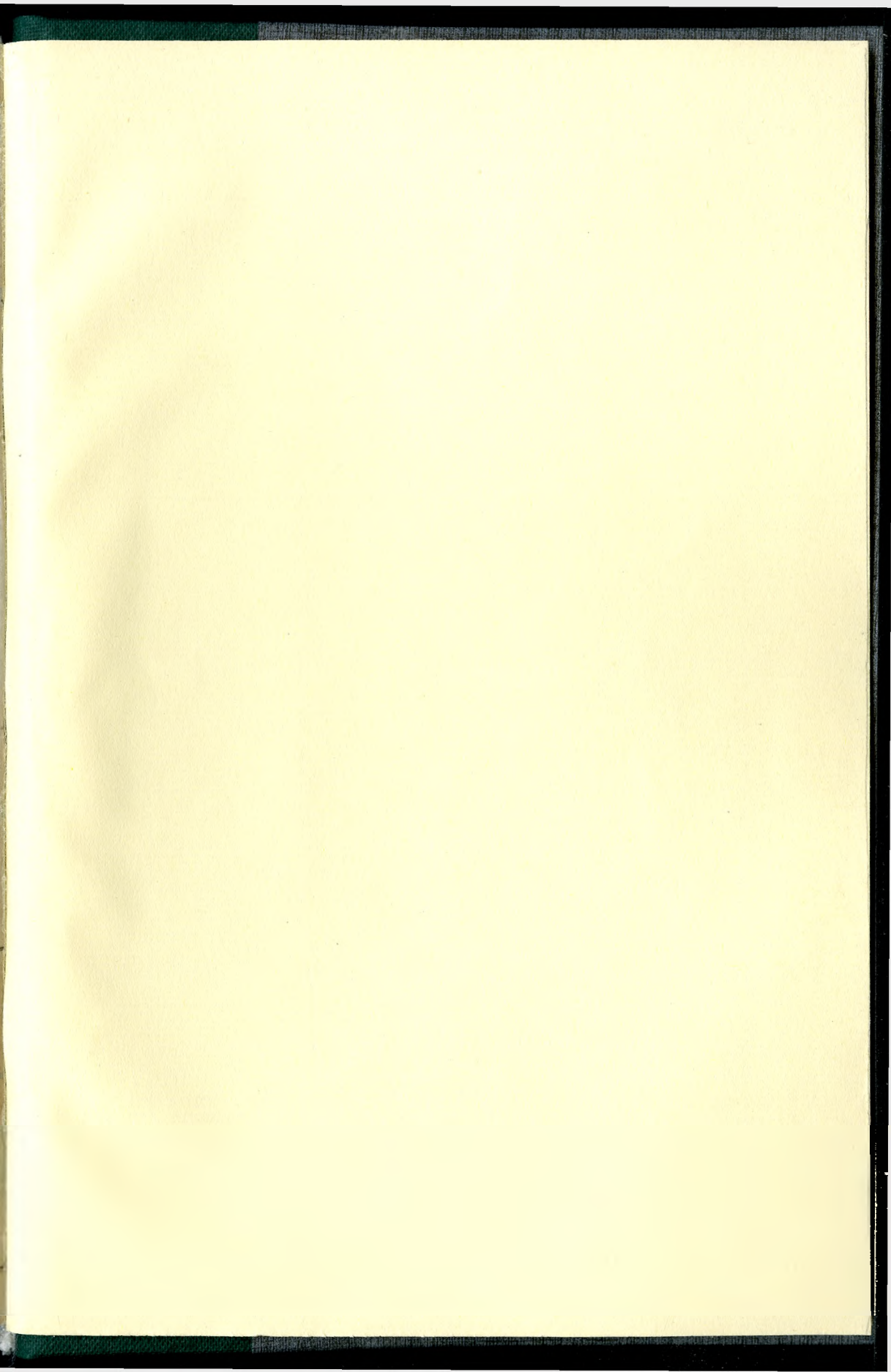
Tóth Sámuel mk.,
egyházkerületi főjegyző.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

John F. ...
John F. ...
John F. ...

THE ...
...
...

...

2012

56
2006.

